

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Кафедра методики навчання історії та загальної дидактики

«Затверджую»
декан соціально-гуманітарного
факультету Папанова В. А.
« ____ » _____ 2007 р.

Робоча програма з навчальної дисципліни
«Методика викладання правознавства»

Для спеціальностей 6. 010100
7. 010103

напряом 0101 «Педагогічна освіта»
фахова орієнтація «Вчитель історії і правознавства»

Укладач: доцент Г. В. Кашкар'юв

Затверджено
на засіданні кафедри
Прот. № _____ від _____ 2007 р.

Бердянськ – 2007

Пояснювальна записка

Методика викладання правознавства належить до педагогічних дисциплін. Вона вивчає процеси навчання правознавства, засвоєння системи різних галузей права, розвиток правосвідомості і правових умінь і навичок, формування право слухняної особистості та її правової компетентності.

Методика викладання правознавства – наука, що досліджує і вивчає зміст, форми організації, технологію проведення уроків, застосування методів, прийомів і засобів навчання правознавства в різних закладах освіти. Методика забезпечує реалізацію принципів навчання в умовах викладання правознавства.

Методика викладання правознавства – теоретична і практична наука. З одного боку, вона має теоретичну частину (зміст, загальні підходи, закономірності, принципи, методи прийоми, форми і засоби навчання), з другого – практичні рекомендації з навчання конкретних правових питань, формування правових умінь і навичок.

Об’єктом методики є процес навчання правознавства в різних закладах освіти.

Предметом – професійна підготовка сучасного вчителя-правознавства до роботи в освітніх закладах України.

Діяльність учителя й учнів у методиці розглядається як взаємодія, співпраця із збереженням провідної ролі вчителя в навчально-виховному процесі. Така спільна діяльність учителя й учнів спрямована на формування особистості з високим рівнем інтелектуального розвитку, творчих здібностей і морально-етичних якостей.

Найголовніші завдання методики:

- розуміння соціальної ролі права, його функції;
- визначення цілей, змісту і обсягу курсу;
- реалізація світоглядної функції права, вплив на формування особистості;
- засвоєння правових понять, різних галузей права і закономірностей їх функціонування;
- вивчення й опис найбільш раціональних, оптимальних та ефективних методів і засобів навчання залежно від змісту матеріалу, індивідуальних особливостей молоді, рівня їх компетенції;
- формувати навички правомірної поведінки;
- виробляти уміння аналізувати і з правової точки зору оцінювати суспільно-політичні події в Україні;
- виховувати в молоді упевненість в необхідності дотримання правових норм, непримиренність до протиправної поведінки.

I. Навчально-тематичний план

		Кількість годин			
		Лекції	Практичні	Самостійні	Всього годин
1.	Методика викладання «Основ правознавства» як навчальна дисципліна.	4	2	2	8
2.	Психолого-педагогічні основи викладання шкільного курсу «Основи правознавства»	2	-	2	4
3.	Структура та організація процесу навчання «Основ правознавства»	2	2	2	6
4.	Підготовка вчителя до проведення сучасного уроку з правознавства	2	2	2	6
5.	Методика використання загальних методів навчання при викладання шкільного курсу з правознавства	4	4	3	11
6.	Методика використання різних форм навчання правознавству	8	6	3	17
7.	Методика проведення аналізу та самоаналізу різних форм навчання з правознавства	2	2	2	6
8.	Методика позаурочного навчання правознавства. Система право виховної роботи в школі	2	2	1	5
9.	Оцінювання навчальних досягнень учнів з правознавства. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.	4	2	2	8
10.	Методика навчання правознавства обдарованих учнів та проблема відставання учнів та проблема відставання у навчанні	2	2	1	5
	Всього годин	32	24	20	76

II Зміст курсу

1. Методика викладання «Основ правознавства» як навчальна дисципліна.

Загальна характеристика курсу. Зв'язок методики викладання правознавства з іншими науками. Основні категорії методики. Методи психолого-педагогічних досліджень. Зміст шкільного курсу «Основи правознавства». Завдання шкільного курсу правознавства. Характеристика навчального плану, програми, підручників і посібників з правознавства.

2. Психолого-педагогічні основи викладання шкільного курсу «Основи правознавства».

Методика організації навчальної діяльності учнів. Характеристика внутрішніх процесів засвоєння знань (сприймання, осмислення і розуміння, узагальнення, закріплення, застосування на практиці.) Особливості пізнавальної діяльності школярів середнього та старшого шкільного віку. Врахування мотивів навчання учнів у процесі викладання правознавства. Формування пізнавальних інтересів учнів до правознавства.

3. Структура та організація процесу навчання «Основ правознавства».

Функції процесу навчання. Характеристика різних компонентів навчання правознавства. Структура процесу навчання. Шляхи оптимізації процесу навчання правознавства.

4. Підготовка вчителя до проведення сучасного уроку з правознавства.

Модель особистості сучасного вчителя. Характеристика першого і другого етапів підготовки вчителя до уроку. Вимоги до сучасного уроку (загально педагогічні, психологічні, дидактичні, гігієнічні). Дотримання вчителем закономірностей, принципів і правил навчання. Підготовка плану-конспекту уроку з правознавства. Складові педагогічної майстерності вчителя з «Основ правознавства».

5. Методика використання загальних методів навчання при викладання шкільного курсу з правознавства.

Методи навчання та їх класифікація. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності. Оптимальне поєднання методів навчання.

Засоби навчання правознавства. Методика роботи з ними.

Методика використання різних дидактичних прийомів навчання правознавства. Вивчення Конституції України та інших нормативно-правових актів.

6. Методика використання різних форм навчання правознавству.

Пошук вчителем різних моделей навчання. Створення проблемних ситуацій. Класифікація методів проблемно-розвиваючого навчання. Технологія інтерактивного навчання. Колективний спосіб навчання. Програмоване навчання. Уроки творчості.

Активні форми навчання. Нестандартні уроки. Технологія особистісно-орієнтованого уроку. Інтерактивні технології навчання.

Головні чинники інтенсифікації навчання.

7. Методика проведення аналізу та самоаналізу різних форм навчання з правознавства.

Класифікація видів педагогічного аналізу.

Схема короткого аналізу уроку. Схема повного аналізу уроку. Схема комплексного аналізу уроку. Схема аспектного аналізу уроку. Самоаналіз уроку. Аналіз право виховних заходів.

8. Методика позаурочного навчання правознавства. Система право виховної роботи в школі.

Система право виховної роботи в школі.

Робота кабінету з правознавства. Організація роботи гуртків, факультативів, підготовки творчих робіт. Зв'язок з правоохоронними органами. Методика організації та проведення право виховних заходів. Навчально-методична база вчителя правознавства.

9. Оцінювання навчальних досягнень учнів з правознавства. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Характеристика різних видів контролю. Організація контролю. Технологія тематичного рівневого діагностування навченості учнів з правознавства. Робота вчителя з зошитами учнів. Методика оцінювання навчальних досягнень учнів з правознавства. Робота з заліковими зошитами.

10. Методика навчання правознавства обдарованих учнів та проблема відставання учнів та проблема відставання у навчанні.

Характеристика різних форм роботи з обдарованими учнями. Правила роботи з учнями які мають початковий рівень навчальних досягнень з правознавства. Диференційовано-групові та індивідуальні види роботи з учнями. Дослідницько-учнівська робота (МАН).

III. Теми практичних занять.

Семінар № 1 (2 години)

Тема: Загальні основи методики викладання правознавства

План.

1. Сутність методики викладання правознавства, її предмет, завдання, зміст.
2. Характеристика основних категорій методики викладання правознавства.
3. Взаємодія методики з іншими науками.
4. Характеристика методів науково-педагогічних досліджень, які використовуються вчителем правознавства.
5. Характеристика змісту шкільного курсу «Основ правознавства» (навчальний план, програма, підручники і посібники з правознавства).

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001
2. Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
3. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005

4. Наровлянський О. Д. Основи правознавства. Методичний посібник. – Харків., 2004
5. Методики викладання правознавства в школі/ За ред. А. М. Гуз. – Харків., 2005
6. Закон України «Про освіту». – К., 1996.
7. Закон України «Про загальну середню освіту». – К., 1999.

Семінар № 2 (2 години)

Тема: Методика організації процесу навчання правознавства.

План.

1. Наукові та методологічні основи процесу навчання правознавства.
2. Організація навчання з «Основ правознавства» як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки:
 - організація навчального пізнання;
 - врахування індивідуальних і вікових особливостей;
 - оволодіння знаннями з правознавства.
3. компоненти процесу навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми, результати.
4. Функції процесу навчання правознавства: освітня, мотиваційна, розвивальна, виховуючи, пізнавальна. Їх взаємозв'язок та результативність.

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001
2. Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
3. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005

4. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. – Запоріжжя, 2004. ст.. 10-33.
5. Методики викладання правознавства в школі/ За ред. А. М. Гуз. – Харків., 2005

Семінар № 3 (2 години)

Тема: Наукові основи підготовки вчителя до уроку правознавства.

План.

1. Сучасна модель вчителя правознавства.
2. Врахування закономірностей, принципів і правил навчання.
3. Сутність врахування психолого-педагогічних основ навчання у процесі викладання «Основ правознавства».
4. Характеристика різних етапів підготовки вчителя до уроку.

Практична частина:

Виконання вправ щодо:

- оптимізації змісту уроку;
- вибору оптимальних методів і засобів навчання;
- з оптимального вибору форм організації навчання;
- оптимального вибору структури уроку;
- оптимального планування уроку;

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001
2. Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
3. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005
4. Ідеальна абстрактна модель особистості вчителя // Завуч, № 3 (81), січень 2001
5. Возрастная и педагогическая психология/ Под ред. А. В. Петровского. М., 1973.

6. Педагогическая психология/ Под ред. Л. Д. Столяренко. Ростов-на-Дону, 2003
7. Вікова та педагогічна психологія/ За ред. О. В. Скрипченко.-К. 2001
8. Методики викладання правознавства в школі/ За ред. А. М. Гуз. – Харків., 2005

Семінар № 4, 5 (4 години)

Тема: Методика використання методів і прийомів навчання правознавства.

План.

1. Визначення методу і прийому навчання та їх класифікація.
2. Методика використання методів організації та здійсненні навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методика використання методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
4. Методика використання методів контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
5. Методика використання методів пізнавальної діяльності учнів.
6. Вибір методів навчання вчителем правознавства.

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001
2. Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
3. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005
4. Книга вчителя історії, етики, основ правознавства. (Додаткові матеріали для організації роботи вчителя). – Харків., 2005.
5. Методики викладання правознавства в школі/ За ред. А. М. Гуз. – Харків., 2005

Семінар №6 (2 години)

Тема: Засоби та форми навчання правознавства.

План.

1. Методика використання основних засобів навчання: підручників, навчальних посібників, наочні і технічні засоби навчання. Використання комп'ютерів у навчанні правознавству.
2. Урок – основна форма організації навчання. Методика визначення мети уроку.
3. Методика добору змісту й методичного забезпечення уроку.
4. Основні типи уроків та їх структура.
5. Використання вчителем правознавства інших форм навчання.
6. Нестандартні уроки та методика їх проведення.

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001
2. Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
3. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005
4. Наровлянський О. Д. Основи правознавства. Методичний посібник. – Харків., 2004
5. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. – Запоріжжя, 2004.
6. Методики викладання правознавства в школі/ За ред. А. М. Гуз. – Харків., 2005

Семінар № 7-8 (4 години)

Тема: Інтерактивні технології навчання.

План.

1. Спілкування у процесі навчання.
2. Кооперативне навчання та методика його проведення.
3. Технологія навчання у грі.
4. Методика організації і проведення навчальних дискусій.
5. Метод проектів.
6. Використання тренінгових методів навчання.
7. Структура уроків при застосування інтерактивних методик.
8. Технології інтерактивного навчання.

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005
2. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.
– Запоріжжя, 2004.
3. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – Х., 2003

Семінар № 9 (2 години)

Тема: Методика проведення різних видів аналізу уроків.

План.

1. Методика проведення системного аналізу уроку
2. Структурний аналіз уроку.
3. Психологічний аналіз уроку.
4. Самоаналіз навчально-пізнавальної діяльності.

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005.
2. Азбука завуча/ Упорядник М. Голубченко. К., 2003.
3. Онишків З. М. Основи школознавства. – Тернопіль, 2003.
4. Управління навчальним закладом/ За ред. О. І. Мармизи та інш. – Х., 2003.

Семінар № 10 (2 години)

Тема: Позакласна робота з правознавства.

План.

1. Роль і місце позакласної роботи в системі навчання правознавства.
2. Форми і зміст позакласної роботи.
3. Шкільний кабінет з правознавства – осередок позакласної роботи.
4. Методика психолого-педагогічного аналізу право виховного заходу.
5. Проблеми правового виховання учнів.

Література:

1. Путьев В. О. Внеурочная деятельность школьников. – М., 1983.
2. Сорока Г.І. Планування та аналіз виховної роботи школи. – Х., 2003.
3. Фіцула М. М. Правове виховання учнів. К., 1997.
4. Методика правового виховання учнів. - М., 1982.

Семінар № 11 (2 години)

Тема: Перевірка і оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках правознавства.

План.

1. Сутність контролю у навчальному процесі.
2. Завдання і зміст перевірки та оцінки навчальних досягнень учнів.

3. Організація, форми та прийоми перевірки навчальних досягнень учнів на уроках правознавства.
4. Методика створення тестових завдань з правознавства та їх використання.
5. Оцінювання навчальних досягнень учнів і коментування їх вчителем на уроках правознавства.

Література:

1. Педагогіка/ За ред. Бондар В. І. К.,2005
2. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. – К., 2004

Семінар № 12 (2 години)

Тема: Методика навчання обдарованих учнів.

План.

1. Характеристика різних типів обдарованості.
2. Форми і методи роботи з обдарованими учнями.
3. Дослідницька учнівська робота (МАН).
4. Неуспішність учнів і шляхи її подолання.

Література:

1. Науково-дослідницька діяльність учнів 5-11 класів. –Х., 2006.
2. Концепція профільного навчання в старшій школі //Освіта України. – № 42-43. – 10 червня 2003 р.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. __ К., 2005.
4. Помету О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. –К., 200н.
5. Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
6. Закон України «Про освіту». – К., 1996.

7. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001

IV. Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів з методики викладання правознавства.

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який повністю оволодів програмним матеріалом, точно й повно виконав практичні завдання; виявив творчу самостійність, вільне володіння науковим апаратом, знання спеціальної літератури, тверді переконання та вміння їх захищати, високу комунікативну культуру, уміння робити практичні висновки, на семінарських, лабораторних заняттях, колоквіумах показав достатній рівень розвитку умінь й навичок точного застосування знань.

Оцінка «**добре**» виставляється за тих же умов. Відмінність у знаннях студента полягає у дещо обмеженому й звуженому прояві тих же якостей, які слугують критерієм відмінної оцінки – творча самостійність, використання наукового апарату, знання літератури тощо. Але вже немає тієї свободи викладу матеріалу, як у першому випадку, можуть допускатися окремі помилки, що легко виправляються під час бесіди самим студентом.

Оцінка «**задовільне**» виставляється за повне знання програми, за виконання завдання. У цьому випадку студент може й не виявити самостійності суджень. Відчувається, що він дещо просто «вивчив». Однак, навчальний матеріал він загалом знає. Має певне уявлення про вимоги практики, може знайти нові приклади або умови застосування знань на практиці. Знає літературу, але, можливо, не всю і не може дати достатньої критичної оцінки. Володіє необхідними вміннями. Можливі недоліки в аспекті комунікативної культури.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється, якщо студент немає повних знань. Робота не виконана або виконана невірно. Уміннями й навичками студент не володіє. Літератури зовсім не знає.

V. Рекомендована література.

1. Бондар В. Дидактика. К., 2005
2. Білик Л. Діяльнісний підхід до професійної підготовки особистості студента // Рідна школа. – 2004. -№1. – с. 55-57.
3. Баханов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. – Запоріжжя, 2004. ст.. 10-33.
4. Головченко В. Особливості формування правової культури молоді//Право України. – 2004. №10. – с. 120-123
5. А. М. Гуз. Методики викладання правознавства в школі. -Х., 2005
6. Педагогіка/ За ред. Волкової Н. П. К.,2001
- 7.Педагогіка/ За ред. Фіцули М. М. К.,2001
8. Наровлянський О. Д. Основи правознавства. Методичний посібник. – Харків., 2004
9. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти (За загальною ред. В. О. Огнев'юка) – К., 2004
10. Фіцула М. М. Правове виховання учнів. К., 1997.
11. Аналіз уроку і планування, методика, технологія, проведення. – Х., 2006.
12. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн та інш. –К., 2004